

Representantforslag 93 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø

Dokument 8:93 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø om bedre muligheter for Nav til å bruke skjønn og løse feil som oppstår i enkle saker som ikke omhandler trygdesvindler

Til Stortinget

Bakgrunn

Sammendrag

Nav har i dag en praksis som gjør at små feil, som åpenbart ikke er trygdejuks, kan gi brukere av Nav store økonomiske tap og skape svært mye unødvendig arbeid for Nav, klageinstanser og trygderetten. Dette forslaget har som mål å få en politisk presisering av at Nav i disse tilfellene skal ha rammer for å bruke skjønn som er til det beste for brukere av etaten. Målet er også at Nav frafaller krav av denne typen saker for dem som er omfattet av det tidligere regelverket for uførepensjon før innføringen av ny uføretrygd i 2015, samt å hindre vedtak som synes åpenbart urimelige.

Saksframstilling

Det er viktig at Navs regler er forståelige og oppfattes som rimelige også for brukerne av Nav. Kompliserte regler og juridisk, byråkratisk språk kan gjøre det nesten ugjennomtrengelig for mennesker å forholde seg korrekt til alt. For etaten er det selvsagt en fordel med tydelige regler, slik at vurderingene ikke blir for mange. Det er også ut fra oppgavens art nødvendig å ha mulighet til å bruke skjønn, sosialfaglig kompetanse og rimelighetsbetraktninger for å løse saker på lavest mulig nivå. Dette gjelder særlig i saker der det oppstår mindre og utilsiktede feil som kan

få svært negative konsekvenser for enkeltmennesker, uten at de med rimelighet kan lastes for situasjonen eller kan sies å ha hatt til hensikt å begå overtredelse av regelverket. Å kunne løse slike situasjoner ved å ha mekanismer og prosedyrer lokalt for å rette opp feilen, vil være svært tidsbesparende for Nav. For den enkelte bruker kan det være et spørsmål om å klare seg videre eller ikke, både fordi den økonomiske konsekvensen av slike feil kan bli enormt stor og ikke stå i forhold til feilen som er gjort, og fordi belastningen ved en slik sak kan være ødeleggende for rehabilitering, livsmestring og mulig arbeid, noe som jo er av Navs viktigste oppgaver.

Forslagsstillerne vil nevne et eksempel på en slik sak. En person er lektor i videregående skole i mange år, blir syk med svært alvorlig diagnose og får 100 pst. uføretrygd. Personen blir etter hvert litt bedre og får mulighet til å arbeide litt hos den tidligere arbeidsgiveren. Personen rådfører seg med Nav på forhånd for å være sikker på å gjøre alt rett. Inntekten overstiger ikke fribeløpet. Problemet oppstår fordi arbeidsgiver har en forsikring, og skattefordelen fra denne forsikringen, 248 kroner, beregnes som inntekt i selvangivelsen, men kommer ikke til utbetaling. Ingen i Nav ga opplysninger om å sjekke dette. Disse pengene blir altså overhodet ikke utbetalt til personen og er derfor ikke synlig inntekt på lønnslipp, men hos Nav regnes den med. På tross av det ga ikke Nav informasjon om at dette var noe vedkommende burde være oppmerksom på når vedkommende rådførte seg med dem.

I 2013 får personen et brev fra Nav om at fordi denne fordelten regnes som inntekt i ligningen, ble fribeløpet teknisk sett overskredet med 157 kroner fordi det er lagt til 248 kroner som fordel på forsikring. Dette var helt ukjent for personen det gjelder.

Brevet kommer derfor som lyn fra klar himmel. Denne typen brev vil for dem som får det, oppfattes

som en anklage om trygdemisbruk, noe som er svært belastende i seg selv. Nav reduserer uføregraden til denne personen til 75 pst. og krever tilbakebetalt 51 226 kroner. Vedkommende tar kontakt for å finne ut om det finnes en mulighet for å kunne løse dette, i og med at dette ikke var penger hun hadde tjent og aldri fått utbetalt. Formelle klager har ikke ført fram, og Nav sier de ikke har hjemmel til å løse en slik åpenbar utilsiktet feil som har oppstått. Belastningen saken har påført vedkommende både økonomisk og helsemessig, gjør at muligheten til å arbeide er sterkt redusert, altså er tapet stort for alle parter.

En slik behandling av folk som åpenbart ikke har hatt til hensikt å gjøre noe galt og som helt ufrivillig har kommet i en slik situasjon, er opprørende, særlig med tanke på at dette er personer som gjør alt de kan for å komme tilbake i arbeid, noe myndighetene oppfordrer til. Det er meningsløs bruk av offentlige ressurser å kjøre lange klagerunder på slike saker og risikere kostbare rettsaker der en kunne hatt rutiner for håndtering av saker med bagatellmessige beløp der det åpenbart ikke handler om trygdemisbruk.

I Navs Rundskriv § 12-12, Revurdering av uføregraden, som sist ble endret 20. mai 2014 av Arbeids- og velferdsdirektoratet, vises det til to ulike rettsavgjørelser om lignede saker. Det ulike utfallet av sakene viser at det ikke er en entydig juridisk oppfatning av hvordan slike saker skal behandles. Nav velger å holde seg til en rettsavgjørelse som ikke gir rom for å bruke muligheten som ligger i begrepet «revurdering».

Det viser at det i dag ikke er vilje i etatens ledelse til å finne løsninger som ikke rammer mennesker urimelig.

Politisk bør det være unison enighet om at forvaltningen skal kunne ordne opp i åpenbart urimelige utslag for enkeltmennesker i slike saker. Dette bør være gjeldende der offentlige etater ikke har eller benytter muligheten de har til å løse saker der det åpenbart ikke foreligger mistanke om at noen har forsøkt å lure til seg trygd, der den enkelte ikke har fått informasjon fra Nav som har gjort det mulig å oppdage småfeil selv, eller der inntektsøkningen skyldes forhold den

enkelte ikke har kunnet kontrollere. Dette bidrar til å minske tilliten til hele velferdssystemet og bidrar også til at mennesker kan komme i helt unødvendige og svært vanskelige kriser. Det å miste mye inntekt for en bagatellmessig og utilsiktet feil uten å få rimelig mulighet til å rette opp feilen, er i strid med alminnelig rettsoppfatning. En velfungerende forvaltning skal være folk til hjelp og ikke være en byråkratisk felle det er mulig å bli sittende fast i.

Det er et uttalt ønske at folk med uføretrygd skal kunne arbeide i tillegg til trygden. Å kunne arbeide litt er et gode både for den enkelte og for samfunnet og bidrar til bedret livssituasjon og øker muligheten til å kunne øke arbeidsinnsatsen over tid. Dette er hovedårsaken til at ny uføretrygd er utformet på en helt annen måte enn det gamle systemet.

Hvis det ikke finnes, må det etableres muligheter for å løse slike kurante saker lokalt på en menneskelig, kostnadseffektiv og hensiktsmessig måte. Dette handler om det alle sier de er enige om, nemlig å gjøre det lettere å bruke sin arbeidsevne på tross av uførhet. Da kan ikke den enkelte bli påført totalt urimelige konsekvenser av endringer som er bagatellmessige og som en ikke selv har hatt kontroll over.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sikre og eventuelt legge fram nødvendig forslag slik at Nav har rammer til å ta faglige og skjønnsmessige vurderinger til brukernes beste i saker der det har skjedd mindre feil som åpenbart ikke er trygdesvindel.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav frafaller saker med mindre feil, som ikke er trygdesvindel, for dem som er omfattet av det tidligere regelverket for uførepensjon før innføringen av ny uføretrygd i 2015.

15. april 2015